

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. II. A qua virtute procedat gaudium seu delectatio, quâ Beati de Deo
clarè viso, ut bono sibi proprio delectantur?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

quantum ad exercitium: Ergo nec amor patriæ.

- 15 Respondeo primò, hoc argumentum nimis probare: probat enim amorem patriæ non esse necessarium, etiam quoad specificationem; cum charitas via, quæ est ejusdem speciei, non determinet aut necessitet voluntatem, quoad specificationem actûs, alioquin redderet illam impeccabilem.
- 16 Respondeo secundò, concessâ Majori & Minori, negando Consequentiam: necessitas enim charitatis in patria non oritur ex ejus specie, neque ex ipsius intensione, sed ex eo quod regulatur per lumen gloriæ, & visionem beatam, quæ Deum ut summum bonum necessariò diligendum proponunt.
- 17 Dices: Per fidem Deus proponitur voluntati viatoris, ut summum & infinitum bonum, & tamen amor per illam regulatus est liber: Ergo quamvis in patria per lumen gloriæ, & claram visionem proponatur ut summum & infinitum bonum, amor tamen per illam regulatus erit liber.
- 18 Confirmatur: Diversitas approximationis & applicationis passî ad agens, non inducit necessitatem, sed solum intensiorem actionis, ut patet in diversa approximatione calefactibilis ad calefactivum: Sed clara Dei visio non representat diversam bonitatem, sed solum eandem melius applicat, & magis conjungit voluntati, quam fides & cognitio obscura: Ergo non inducit necessitatem amoris, sed solum majorem intensiorem illius.
- 19 Ad objectionem respondeo primò, concessò Antecedente, negando Consequentiam: nam etsi utrumque lumen Deum ut summum bonum representet, unum tamen illum representat clarè, & ut est in se; alterum verò obscurè, & per alienas species tale bonum proponit: unde sicut intellectus à vero, primo non autem secundo modo proposito, convincitur, ita & voluntas solum à summo bono clarè cognito necessitatur.
- 20 Respondeo secundò, quòd perseverante judicio, quò in via judicamus Deum esse summè diligendum, & non stante aliò contrariò, voluntas necessariò diligit: talis tamen dilectio est absolutè libera, quia tale judicium subjacet potestati nostræ, tum ratione obscuritatis fidei, quæ non plenè convincit & captivat intellectum; tum ratione fatigationis, quæ interdum fastidium causat in nobis; tum etiam ratione impedimenti quod præstat prædictus amor; impedit enim ne homo ad alia objecta, vel ad alios actus se applicet, in quibus potest majorem rationem boni apprehendere: nihil autem horum in clara Dei visione potest contingere; & ideo amor per illam regulatus omnino necessarius est.
- 21 Ad confirmationem respondeo primò, veram esse Majorem, quando in agente solum invenitur unus modus operandi, secus verò quando multiplex reperitur; tunc enim ex diversa approximatione & applicatione objecti potest nasci necessitas: in voluntate autem duplex modus agendi invenitur, naturæ scilicet & libertatis, ut supra vidimus.
- 22 Respondeo secundò, datâ Majori, negando Minorem: nam visio clara non solum approximat idem objectum, sed ob sui claritatem & evidentiam adeò intellectum convincit, ut nec in illo aliquam rationem mali, nec in ejus amore aliquam rationem fastidii invenire possit: per

A fidem autem non ita convincitur; & ideo eisdem objectum ab utroque lumine proponitur, tamen veluti sub diversa ratione.

Objicies tertio: Habitibus utimur cum volumus: Ergo etiam Beati utuntur habitu charitatis, & ejus actum exercent, quando volunt, & per consequens non diligunt necessariò Deum quoad exercitium.

Respondeo concessò Antecedente, negando Consequentiam: licet enim voluntas affecta & elevata habitu charitatis, utatur habitu illo cum vult, quando regulatur judicio indifferenti, quod est principium & origo libertatis: non tamen utitur illo cum vult, sed necessariò rapitur in actum ejus, quando habitus ipse & voluntas subjiciuntur dictamini necessariò, & judicio non indifferenti, ut contingit in patria.

Dices: Beati possunt in carentia seu cessatione amoris beatifici aliquam rationem boni apprehendere, nempe exercitium libertatis: Ergo talis amor non regulatur dictamine necessariò.

Respondeo negando Antecedens: libertas enim exerceri non potest circa bonum universale & infinitum clarè cognitum, ut à beatis cognoscitur, sed solum circa creaturas & bona particularia & limitata, quæ cum illo necessariam connexionem non habent: Sicut intellectus facultatem discurrendi & ratioinandi circa prima principia exercere non potest, sed solum circa conclusiones quæ in illis virtualiter continentur.

ARTICULUS II.

Aqua virtute procedat gaudium seu delectatio, quæ Beati de Deo clarè viso, ut bono sibi proprio delectantur?

Duplex in Beatis reperitur delectatio: scilicet supernaturalis: una quæ provenit ab amore amicitie, quæ gaudet de bono divino in se considerato; de quo gaudio intelligitur illud Apocal. 19. *Quoniam regnavit Dominus Deus noster omnipotens, gaudeamus, & exultemus, & demus gloriam ei*: alia quæ oritur ex amore concupiscentie, & quæ gaudet de Deo, & bonis ipsius ut participatis, & ad ipsorum felicitatem condicentibus: de quo gaudio loquitur Propheta Psal. 55. *cum ait: Adimplebis me letitia cum vultu tuo; delectationes in dextera tua usque in finem*. Prima elicitor à charitate, tanquam actus secundarius ejus: quia ut docet D. Thomas 2.2. quæst. 28. per totam, gaudere de bono amici, est actus & fructus amicitie & charitatis. Unde solum difficultas est de secunda, quæ cum ad amorem concupiscentie pertineat, non videtur posse à charitate, quæ est amor amicitie, procedere. Quare Suarez hic disp. 9. sectione 3. num. 12. & 3. p. quæst. 7. art. 4. docet eam elici ab habitu spei, quem dicit remanere in patria, & fuisse in Christo; quamvis ab instanti conceptionis fuerit beatus & comprehensor, viderique divinam essentiam.

§. II.

Vera sententia statuitur.

Dico tamen: Delectatio quæ Beati de Deo, ut bono sibi proprio eos beatificante, delectantur, quæ ad amorem concupiscentie pertinet.

nat, non à virtute spei, sed ab habitu charitatis A elicitur.

Probatur prima pars, destruendo fundamen-
tum Suaris: Spes non remanet in patria: Ergo
realis delectatio in Beatis non elicitur à virtute
spei. Consequencia patet, Antecedens probatur
primò authoritate & ratione D. Thomæ infra
quæst. 67. art. 4. ubi inquit, *Vtrum spes maneat
post mortem in statu gloria?* Et respondet non ma-
nere, idque probat in hunc modum. Motus ces-
sat obento termino: Sed spes se habet per mo-
dum motus tendentis ad beatitudinem & cla-
ram Dei visionem: Ergo illà obtentà perit.
Quam rationem etiam influat Apostolus ad
Romanos 8. dum ait: *spes que videtur non est spes:
nam quod videt quis quid sperat?*

Secundò probatur idem Antecedens alià ra-
tione, quam adducit idem S. Doctor 2. 2. quæst.
1. art. 2. Subtrahit eò quod dat speciem, solvit
speciem: Sed in patria non subsistit id quod
dat speciem virtuti spei, actus scilicet sperandi
æternam beatitudinem, ut divinò auxiliò ob-
tinendam; cum in patria habeatur ipsa beatitu-
do. Ergo in patria non remanet spes. Eadem ra-
tione probat 3. p. quæst. 7. art. 4. spem non fuisse
in Christo, qui fuit ab instanti conceptionis
beatus.

Respondet Suarez, virtutem spei in via qua-
tuor actus habere, scilicet amorem concupi-
scentiæ, quò Deum ut bonum sibi proprium di-
ligit, desiderium quò eòdem modò Deum sibi
exoptat, expectationem æternæ beatitudinis ut
divinò auxiliò obtinenda, & denique delecta-
tionem de tali bono: ex quibus actibus, inquit,
secundus & tertius, scilicet desiderium & ex-
pectatio, cum sint de bono non habito, re-
pugnant statui beatitudinis, & non manent in
patria, bonò jam obtentò; bene tamen ali duo,
nempe amor concupiscentiæ, & delectatio, cum
illi non repugnent statui beatitudinis: unde ad
illos eliciendos debet habitus spei remanere in
patria.

Sed contra: Licet habitus spei illos actus or-
dine quodam eliciat, non tamen specificatur ab
omnibus; sed tantum ab uno primario & prin-
cipaliori, scilicet ab actu sperandi; sicut genera-
tio, licet producat essentiam & passiones, tamen
solum specificatur ab essentia, secundariò verò
respicit passiones medià essentià: Sed actus spe-
randi destruitur obtentà beatitudine, ut fate-
tur Suarez: Ergo illà obtentà tollitur speci-
ficativum habitus spei, & consequenter ipse ha-
bitus.

Respondet Suarez, habitum spei non respi-
cere primariò & essentialiter actum sperandi,
sed actum amoris concupiscentiæ, quò quis
Deum ut bonum sibi proprium diligit.

Sed hæc solutio apertè continet doctrinam
falsam, & à communi Theologorum sensu pec-
catis alienam; Virtus enim denominatur à prin-
cipaliori actu quem elicit: Atqui secunda virtus
Theologica, ab omnibus spes appellatur: Ergo
principalis ejus actus est actus sperandi, non ve-
rò amor concupiscentiæ, quò quis Deum ut bo-
num sibi proprium diligit.

Addo quòd spes, qua est virtus, respondet
spei, qua est passio: Sed actus principalis spei,
qua est passio, non est, bonum sibi proprium &
conveniens concupiscere, sed bonum arduum
possibile sperare: unde non est in appetitu con-
cupiscibili, sed in irascibili. Ergo pariter præ-

cipuus actus virtutis spei non est amor concu-
piscentiæ, quò quis Deum ut bonum sibi pro-
prium diligit, sed actus sperandi, quò expecta-
tur futura beatitudo.

Secunda pars conclusionis sequitur ex præ-
cedenti: Cum enim delectatio de Deo viso in
patria sit supernaturalis, utpote respiciens obje-
ctum supernaturale, non potest procedere à
sola voluntate, sine concursu alicujus habitus
supernaturalis, & alicujus virtutis Theologi-
cæ; unde cum non possit elici à fide, vel à spe,
quæ non remanent in patria, consequens est ut
eliciatur à charitate.

Neque valet si dicas, illam posse procedere
à voluntate, solò Dei auxiliò mota & elevata,
absque ullo habitu supernaturali. Nam licet in
aliquo casu id contingat, regulariter tamen, &
juxta suam Dei dispositionem, per habitum,
& non solum per auxilia elevantur potentia ad
actus supernaturales; & sic debet assignari ali-
quis habitus concurrens ad delectationem,
quam Beati de Deo clarè viso percipiunt.

Deinde eadem pars hæc ratione suaderi po-
test. Ab eodem habitu elicitur delectatio, à quo
oritur amor, qui est causa illius: Sed amor con-
cupiscentiæ, quò Beati Deum ut bonum sibi
proprium diligunt, procedit à virtute charita-
tis: Ergo & delectatio quæ ad illum consequi-
tur. Major est certa: tum quia, ut ait D. Tho-
mas 2. 2. quæst. 28. art. 4. idem est habitus qui incli-
nat ad diligendum, & ad desiderandum bonum
dilectum, & ad gaudendum de eo: tum etiam
quia, ut docet idem S. Doctor in hac part. quæst.
60. art. 4. actus qui non habent specialem diffi-
cultatem, non exigunt specialem habitum, sed
procedunt ab eodem habitu à quo oritur actus
ille cum quo habent majorem connexionem:
Atqui delectatio non habet specialem difficul-
tatem, & habet maximam connexionem cum
amore ad quem sequitur: Ergo ab eodem habitu
elicitur, à quo oritur amor. Minor verò suade-
tur ex eodem D. Thoma 2. 2. quæst. 25. art. 4. ubi
docet quòd per charitatem non solum Deum &
proximum, sed etiam nosmetipsos diligimus:
Ergo amor concupiscentiæ, quò Beati Deum ut
bonum sibi proprium diligunt, est à virtute
charitatis. Addo quòd, si aliquis Beatus nollet
sibi beatitudinem, peccaret peccatò odii erga
seipsum: Ergo ex opposito vult sibi beatitudi-
nem ex charitate.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Obicies primò: Amor concupiscentiæ bea-
titudinis futuræ, & gaudium subsecutum 33
ad illum, non pertinent ad charitatem, sed ad
spem, juxta illud Apostoli ad Roman. 12. *Spe
gaudentes*: Ergo etiam in patria amor concupi-
scentiæ, quò Beati Deum ut bonum sibi pro-
prium diligunt, & delectatio quæ ad illum se-
quitur, à virtute spei, non verò ab habitu chari-
tatis eliciuntur.

Respondeo concessò Antecedente, negando
Consequentiam: quia amor concupiscentiæ,
quò in via appetimus beatitudinem, & de ea
delectamur, illam respicit sub ratione boni
ardui futuri, quod est objectum formale spei; in
patria verò amor quò Beati diligunt beatitudi-
nem, & delectantur de ea, respicit illam ut bo-
nam præsens & jam obtentum; unde non po-
test

test eliciã spe, quæ est de bono arduo & futuro, & quæ proinde in Beatis non manet, sed solum à charitate, ad quam tanquam ad proximiorum virtutem reducitur, & quæ sola ex virtutibus Theologicis remanet in patria.

35 Dices: Actus oppositi non possunt procedere ab eodem habitu: Sed amor amicitia & concupiscentia (idem dicendum de delectatione ad utrumque amorem consequente) inter se opponuntur; nam amor amicitia respicit bonum amici, amor verò concupiscentia respicit bonum proprium: Ergo in Beatis non possunt procedere à virtute charitatis.

36 Respondeo concessã Majori, negando Minoram: Amor enim concupiscentia non semper opponitur charitati, sed interdum illi subordinatur, & se habet ut actus ejus secundarius: nam ut supra ex D. Thoma vidimus, per charitatem non solum Deum & proximum, sed etiam nosmetipsos diligimus. Neque obstat, quòd amor amicitia respiciat bonum amici, amor verò concupiscentia bonum proprium: quia bonum proprium non semper opponitur bono amici, sed interdum illi subordinatur, & cum eo connectitur, ut contingit in Beatis; illorum enim beatitudo, & delectatio quam ex ea percipiunt, non opponuntur Deo & bono ipsius, sed illi subordinantur, & ab eo procedunt, cum sint ipsius participatio: unde amor concupiscentia, quòd Beati propriam beatitudinem diligunt; subindeque gaudium quod ex tali amore sequitur, à virtute charitatis, ut ejus actus secundarii procedunt.

37 Objicies secundò: Si actus delectationis in patria non eliciatur à virtute spei, maxime quia talis virtus non manet in patria: Sed falsum est quòd spes non remaneat in patria: Ergo actus delectationis in patria, à virtute spei eliciuntur. Major patet, Minor probatur. In Beatis remanet donum timoris, juxta illud Job. 26. *Columna celi contremiscant, & pavent ad nutum ejus:* quod de Beatis Angelis explicat D. Gregorius: unde etiam D. Thomas 3. p. qu. 7. art. 6. ponit tale donum in Christo, quamvis ab instanti conceptionis beatus fuerit, juxta illud Isaiæ 11. *Replebit eum spiritus timoris Domini:* Ergo etiam spes fuit in Christo, & remanet in Beatis. Probatur Consequentia: nam sicut bonum arduum possibile obtineri, est objectum formale spei, ita malum arduum possibile evitari, est objectum formale timoris: Ergo si hoc non obstat in Christo & in Beatis reperitur donum timoris, etiam virtus spei poterit remanere in patria.

38 Respondeo concessã Majori, negando Minorem. Ad ejus probationem, concessã Antecedente, nego Consequentiam. Ad probationem illius, distinguo Antecedens, Malum arduum possibile evitari est objectum formale timoris, ut est passio; concedo Antecedens, ut est donum Spiritus sancti, nego Antecedens: objectum enim timoris, ut est donum, est divina majestas, & excellentia, ut potens infligere aliquod malum, vel privare aliquò bonò; unde quamvis in Beatis non sit timor qui est passio, bene tamen timor qui est donum Spiritus sancti. Verum in illis non propterea remanet spes, prout est virtus Theologica: quia in patria, obtentã beatitudine, perit objectum formale illius, ut supra ostendimus. Solutio est D. Thomæ 3. p. qu. 7. art. 1. ubi docet in Christo fuisse donum timoris, & sibi primò obijci: *... sedur*

quòd in Christo non fuerit donum timoris: spes enim videtur, potior quam timor; nam spei objectum est bonum, timoris vero malum: Sed in Christo non fuit virtus spei, ut supra dictum est; Ergo etiam non fuit in eo donum timoris. Cui argumento sic respondet: Ad primum dicendum quòd habitus virtutum & donorum proprie & per se respiciunt bonum, malum autem ex consequenti.... & idè de ratione dicitur timoris non est illud malum quòd respicit timor, sed eminentia illius boni, scilicet divini, cuius potestate aliquod malum infligi potest. Sed spes secundum quòd virtus est, respicit non solum auctorem boni, sed etiam ipsum bonum, in quantum est non habitus; & idè in Christo, qui jam habebat perfectum beatitudinis bonum, non attribuitur virtus spei, sed donum timoris. Idem cum proportione dicendum est de Beatis.

ARTICULUS III.

Quodnam sit objectum proximum & immediatum delectationis seu fruitionis beatificæ?

§. I.

Quibusdam premisis status difficultatis proponitur.

Notandum primò, quòd omnis inclinatio, quæ bonum aliquod insequitur, possessione illius quietatur; & quòd ex illa possessione resultat terminus quidam, qui in omnibus dicit cessationem motus, in singulis verò ex diversitate inclinationis diversam addit perfectionem, & diversum fortitur nomen. Quando lapis possidet centrum, resultat terminus, quies scilicet, quæ præcisè dicit cessationem motus: quando bruta possident bonum apprehensum, resultat delectatio: quando creatura intellectualis possidet suum bonum intellectualem, resultat terminus, qui dicitur gaudium; & hoc quidem perfectius quiete & delectatione, sicut ipsa inclinatio rationalis perfectior est sensitiva; si verò sit possessio ultimi finis, dicitur fructio. Queritur ergo quodnam sit objectum proximum & immediatum illius delectationis, quæ ex visione beatificæ & consecutione ultimi finis oritur, & quæ à Theologis fructio beatificæ appellatur: Pro resolutione

Notandum secundò, triplicem posse distinguì in Beatis fruitionem & delectationem: primam quæ delectatur de bono divino, quatenus bonum Dei est: secundam, quæ delectatur de Deo, ut præsentem & habito per visionem: tertiam, quæ delectatur de actu visionis beatificæ quam eliciunt. Prima ad amorem amicitia spectat, dux verò posteriores ad amorem concupiscentia. Si ergo loquamur de prima, certum est illam habere pro objecto proximo & immediato ipsum Deum, & visionem solum esse conditionem necessariò requiritam, ut de Deo & bono divino Beati delectentur: habet enim solum rationem cognitionis, cognitio autem solum est conditio objecti voluntatis, ut docetur in Philosophia. Solum ergo difficultas procedit de secunda & tertia delectatione, quæ ad amorem concupiscentia pertinent.